

**Відокремлений структурний підрозділ
ПЗВО «Київський міжнародний університет» –
«Фаховий коледж Київського міжнародного університету»**

Аналіз відкритого заняття

Методичні рекомендації

Основною формою діяльності викладача у навчальному закладі є **заняття**. Саме на занятті реалізується викладач, формується його педагогічна майстерність.

Для успішного викладання сучасний викладач повинен володіти такими якостями:

- професійна компетентність,
- вимогливість,
- організованість,
- сильна воля,
- прагнення до творчості,
- доброта,
- висока моральність,
- високий інтелект,
- зовнішня привабливість.

Однією з колективних форм методичної роботи є відкриті заняття.

Відкриті заняття проводяться з метою:

контролю, тобто виявлення рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності викладача з метою подальшого удосконалення викладацької діяльності – такий контроль здійснюється адміністрацією, головою ЦК.

обміну досвідом, а саме впровадження у практику передового педагогічного досвіду і результатів дослідження педагогічної науки.

організації майстер-класів, демонстрації передових методик викладання, використання новітніх освітніх технологій.

У сучасній дидактичній літературі подається багато варіантів аналізу заняття: системний, тематичний, психологічний, структурний та інші. Багато практиків і вчених продовжують працювати над цим питанням, намагаючись створити універсальну схему комплексного аналізу заняття, яка дасть змогу всебічно, якісно і, головне, без зайвих затрат часу об'єктивно оцінити заняття, проаналізувати сильні і слабкі сторони, намітити шляхи його подальшого удосконалення.

Будь-яке заняття (лекційне, практичне, лабораторне, семінарське) повинно являти собою логічну, психологічну, організаційну, наукову, виховну та методичну єдність.

Усі ці чинники, взяті разом, є основою системного підходу до аналізу й оцінки діяльності викладача і студента на занятті. І ні в якому разі не можна робити висновки про ефективність функціонування заняття як системи на основі аналізу лише окремих його компонентів, тільки в єдності та взаємодії вони відтворюють заняття як цілісне явище. Якісна підготовка, спостереження, аналіз заняття не дадуть бажаних результатів, якщо кожний з його компонентів ви будете розглядати поза зв'язком з тим, що було на попередніх і що буде на наступних заняттях.

Оскільки відвідування та аналіз заняття – процес досить складний, то,

природно, вони потребують ретельної підготовки.

Аналізу піддається діяльність викладача й студентів, а також якість освіти студентів.

I. Підготовка до відвідування заняття.

- наявність графіка взаємовідвідування занять (циклова комісія), плану проведення відкритих занять (методичний кабінет) їх виконання згідно з встановленими термінами;

- ознайомлення з робочою (навчальною) програмою, підручником, методичними матеріалами до теми, із записами у журналі; мати уявлення про вимоги до знань, умінь, навичок студентів;

- визначення мети відвідування.

II. Спостереження й аналіз заняття.

Спостереження та аналіз заняття відкривають можливість побачити і оцінити діяльність викладача в динаміці, його просування у педагогічній майстерності, а це, у свою чергу, сприятиме творчій співпраці, взаєморозумінню обох сторін: викладача і того, хто відвідує заняття.

Єдиної схеми методики аналізу та оцінки заняття немає, бо кожне заняття – це творчість, проте певні орієнтири є, ними потрібно користуватись, але підходити до них творчо.

Зверніть увагу на такі аспекти:

1. Організаційний:

- готовність аудиторії (санітарно-гігієнічний стан);
- своєчасне забезпечення наочністю, ТЗ, приладами тощо;
- зовнішній вигляд студентів / викладача (діловий, акуратний);
- аналіз заборгованості, стану успішності студентів;
- наявність інструктивних матеріалів у студентів;
- тема навчального заняття, її зв'язок з попередніми і наступними, місце у відповідному розділі;
- форма, тип навчального заняття, його структура, відповідність темі та поставленій меті;
- рівень досягнення мети та отримані результати, умови, чинники, що сприяли цьому;
- сильні та слабкі сторони, досягнення, загальні враження;
- постанова мети, завдань навчального заняття як кінцевого результату, необхідного для досягнення викладачем та студентами, створення у студентів установки на досягненні мети;
- емоційна готовність викладача і студентів до заняття;
- динаміка працездатності: раціональність та ефективність використання часу заняття / кожного етапу заняття; оптимальність темпу (дуже швидкий, доступний, оптимальний, повільний, млявий);

- дотримання викладачем / студентами встановлених для них норм часу;
- чергування і зміни видів діяльності, форм виконання видів робіт (усно, письмово, з місця, біля дошки, з ТЗ тощо);
- планування способів сприйняття, враховуючи різні види пам'яті (зорова, слухова, рухова);
- оптимальність обсягу матеріалу, запропонованого для засвоєння / виконання / домашнього завдання;
- підтримка інтересу до заняття і зацікавленості в дисципліні;
- забезпечення дисципліни як організації порядку на навчальному занятті;
- додержання правил охорони праці.

2. Програмно-цільовий:

- відповідність теми (заняття) робочій програмі;
- як забезпечується мотивація теми, професійна спрямованість;
- наявність навчальних, виховних і розвивальних цілей;
- наявність навчально-методичного забезпечення заняття;
- заняття повинно бути частиною курсу, розділу, теми, мати свою логіку та чітку структуру залежно від обраного типу.

3. Науковий:

- рівень володіння викладача / студентів навчальним матеріалом;
- глибокий, продуманий і доступний виклад змісту програмового матеріалу дисципліни;
- відповідність змісту заняття зазначеним цілям;
- зв'язок теорії з практикою;
- використання нових досягнень у даній галузі знань та суміжних з нею галузях;
- раціональний відбір наукових знань, понять, фактів, що складають основу розвитку умінь, навичок студентів, їхнього подальшого навчання;
- відповідність змісту навчального матеріалу рівню розвитку студентів, їхнім пізнавальним можливостям;
- стимулювання інтересу студентів до змісту (новизна знань, умінь, їхня різностороння значущість, парадоксальність понять, фактів, популярність інформації, емоційність викладу, подання інформації через призму бачення викладача, науковця);
- заняття повинне передбачати не тільки виклад матеріалу, змісту, а й завдання, що припускають застосування засвоєння навчальної інформації на практиці;
- виклад навчального матеріалу може і повинен бути варіативним за своєю структурою; в одних випадках викладається готова інформація у формі пояснення та за допомогою ілюстрації. В інших випадках матеріал вивчається шляхом постановки проблеми та розкриття шляхів її доказового рішення;

- на занятті повинен здійснюватись розвиток навчальних компетентностей студентів за допомогою відтворення академічних знань студентів, вправ у вміннях і навичках, шляхом виконання завдань на застосування академічних компетентностей у нестандартній ситуації;
- активність, самостійність, правильність суджень, рівень розвитку логічного мислення студентів;
- уміння викладача / студентів аналізувати (порівнювати, систематизувати, узагальнювати, конкретизувати тощо);
- міждисциплінарні зв'язки на занятті, їх використання викладачем.

4. Методичний:

- наявність методичного забезпечення: конспект лекції, опорний конспект для студентів, викладача, інструкція до практичного /лабораторного заняття, план семінарського заняття, дидактичний матеріал, структурно - логічні/опорні схеми, матеріали контролю, тестові завдання тощо;
- якість та ефективність методичного забезпечення; його відповідність типу заняття і його цілям;
- вибір ефективних методів навчання;
- ефективність поєднання методів і прийомів навчання відповідно до поставлених цілей, змісту навчальної літератури, рівня навченості студентів і дидактичних задач;
- диференційований та індивідуальний підхід до студентів, який передбачає оптимальне поєднання фронтальних, групових та індивідуальних форм навчання;
- застосування активних форм і методів навчання, активізації пізнавальної діяльності студентів, інноваційних технологій тощо;
- використання ТЗ; їх доцільність, якість, ефективність, відповідність змісту, правильне і раціональне використання;
- естетичність оформлення методичних матеріалів;
- методи, прийоми організації зворотнього зв'язку на кожному етапі навчального заняття.

5. Риторико-комунікативний:

- рівень володіння державною мовою;
- граматична, лексична, стилістична правильність мовлення;
- дотримання викладачем і студентами єдиного мовленнєвого режиму;
- стиль діяльності та поведінки викладача, його комунікативні уміння, відкритість, щирість, знаходження контакту зі студентами;
- вияв педагогічного такту у організації взаємодії зі студентами;
- ступінь взаєморозуміння, зворотнього зв'язку зі студентами;
- уміння викладача зацікавити студентів, змусити їх співпереживати, радіти, засмучуватись, сміятись, хвилюватись, думати, шукати варіанти рішень;

- уміння зрозуміло, логічно, образно пояснити матеріал;
- уміння ставити логічні наголоси, смислові акценти;
- володіння темпом мовлення, дикцією, багатство інтонації, виразність;
- організація безпосереднього спілкування, взаємодія викладача і студентів за допомогою прямого і зворотного зв'язку;
- керівництво спілкування у педагогічному процесі;
- невербальні засоби спілкування: міміка, поза, жести, емоційність;
- педагогічна культура та ерудиція;
- здатність до педагогічної імпровізації;
- педагогічний оптимізм;
- уміння слухати студентів, робити зауваження, корекцію відповіді, бути уважним, спостережливим;
- уміння ставити запитання, бачити й розуміти реакцію аудиторії;
- здатність до саморегуляції (уміння створювати необхідний настрій; знімати зайву напругу, хвилювання; долати власну нерішучість, мобілізувати себе; стримувати себе у стресових ситуаціях; здатність до перевтілення, гри);
- почуття гумору.

6. Контрольно-корекційний:

- форми, методи контролю;
- ефективність форм, методів, матеріалів контролю, їх доцільність стосовно теми, заняття, етапу заняття;
- уміння правильно поєднувати різноманітні методи контролю і вибирати найбільш оптимальні;
- рівень вимогливості та об'єктивності в оцінці знань студентів; наявність критеріїв оцінювання знань та вмінь студентів;
- кількісний аспект контролю (кількість опитаних, проконтрольованих студентів);
- якість запропонованих матеріалів контролю (тести, індивідуальні завдання, картки контролю, заповнення документів, таблиць тощо);
- рівень систематичності контрольно - оцінювальної діяльності викладача;
- система повторення вивченого раніше матеріалу;
- рівень знань студентів;
- організація контролю самостійної роботи студентів;
- постановка проблемних питань, завдань, створення проблемних ситуацій для формування або виявлення творчих здібностей студентів;
- контроль викладачем індивідуальної або самостійної роботи студентів у навчальному чи робочому зошитах;
- корекція практичної роботи студента, індивідуалізація професійного тренінгу;
- чіткість поставлених задач перед студентами;
- розвиток умінь мислити, робити висновки, приймати нестандартні

рішення, працювати з підручником;

- перевірка викладачем рівня розуміння, осмислення студентами навчального матеріалу, рівня сформованості їхніх знань та умінь;
- застосування зворотнього зв'язку, оцінювання для усвідомлення студентами досягнутих успіхів, перспектив їхнього розвитку;
- мотивація оцінок студентів без елементів критики особистості.

7. Виховний:

- реалізація виховного потенціалу як свого предмету, так і даного заняття;
- формування професійно і життєво важливих якостей особистості;
- виховання професійної відповідальності;
- дотримання і формування етичних принципів, норм;
- дотримання принципу єдності навчання і виховання;
- використання методів організації діяльності й формування досвіду суспільної поведінки;
- дотримання трудової та професійної дисципліни;
- виховання духовної культури особистості, моральних якостей, життєвих цінностей;
- виховання толерантності, емпатії, взаємодопомоги, вміння працювати в колективі;
- формування навичок міжособистісного спілкування та підготовка молоді до умов сучасного життя;
- врахування викладачем особистісно-розвивального результату педагогічної діяльності.

8. Психологічний:

- врахування викладачем вікових та індивідуальних особливостей студентів;
- психологічний клімат на занятті;
- контроль психоемоційного стану аудиторії, його корекція;
- застосування різноманітних форм співробітництва, міжособистісної взаємодії студентів.

III. Запис аналізу відвіданого заняття.

- запис відвіданого заняття повинен бути чітким, глибоким, послідовним, об'єктивним;
- після ознайомлення із записом, викладач, на занятті якого ви були присутні, у журналі взаємовідвідування занять ставить свій підпис.

IV. Проведення аналізу заняття з викладачем.

1. Аналіз давати зразу після відвідування. Як виняток, можна зробити аналіз в інший час (після занять), але не пізніше трьох днів після відвідування.

2. *Вислухайте думку самого викладача* про його заняття: що, на його думку, йому вдалося, а що – ні;
3. Намагайтеся, щоб аналіз заняття був об'єктивним, а не суб'єктивним: *уникайте виразів*: «мені сподобалось», «мені не сподобалось», «я не у захваті від...», «я б на вашому місці...», «я б ніколи не використала б...»; вживайте вирази типу: «доречно було б...», «думаю, ефективнішими були б методи...», «педагогічна наука стверджує...», «зверніть увагу на...» тощо.
4. *Ніколи не розпочинайте аналіз із негативних сторін*. Шукайте в ньому не лише недоліки, але й сильні сторони, підтримуйте їх, бо лише через розвиток позитивних якостей можна прийти до справжньої педагогічної майстерності.
5. *Аналіз має бути доброзичливим, гнучким*, щоб стимулювати викладача до нових творчих пошуків.
6. *Ніколи не ведіть бесіду менторським тоном*. Забезпечте атмосферу доброзичливості, толерантності.
7. *Не намагайтесь нав'язати викладачеві свою точку зору*, майте терпимість до його творчих пошуків, неординарності, оригінальності.
8. *Зауваження робіть тактовно, коректно*, не принижуючи гідності викладача, і таким чином, щоб вони обернулись для нього стимулом до педагогічного вдосконалення вершин педагогічної майстерності. Потрібно навіть неприємні речі говорити так, щоб викладач не втратив віри в себе.
9. *Висловіть свої пропозиції і поради* щодо вдосконалення підготовки і проведення наступних навчальних занять.
10. *Подякуйте* викладачеві за можливість бути присутнім на занятті, за педагогічний досвід тощо.

Поради загального характеру:

- завжди завчасно попереджайте колегу про те, що будете присутнім на занятті (ідеальний варіант – за три дні; нормальний варіант – за день);
- запізнюватися на заняття, яке відвідуєте, не припустимо!
- під час відвідування заняття не розмовляйте, не коментуйте, стримуйте вияв власного сприйняття через міміку, жести: ваше сприйняття може бути тільки суб'єктивним, але може заважати проведенню заняття;
- під час аналізу будьте правдивими: особиста симпатія чи навпаки не повинна впливати на аналіз відвідування заняття;
- намагайтеся знаходити час для взаємовідвідування – це можливість вдосконалення педагогічної майстерності.

Можливі цілі відвідування занять викладачів

1. Ознайомлення з системою роботи викладача.
2. Організація проведення відкритого заняття
3. Виконання єдиних вимог до заняття.
4. Система перевірки викладачем якості знань з вивченого раніше матеріалу (опитування).

5. Система роботи викладача з викладання нового матеріалу.
6. Закріплення матеріалу та подання домашнього завдання.
7. Система роботи викладача зі студентами з низьким рівнем успішності.
8. Якість проведення практичних і лабораторних робіт.
9. Диференційоване навчання та застосування його на заняттях та для виконання домашнього завдання.
10. Застосування ТЗН та наочності на заняттях.
11. Організація заняття, дисципліна студентів.
12. Формування у студентів зацікавленості до навчання.
13. Витримування викладачами та студентами єдиного мовленнєвого та орфографічного режиму на занятті.
14. Система роботи викладача щодо вироблення у студентів самостійності при вивченні матеріалу на занятті.
15. Організація систематичного тематичного повторення на заняттях при вивченні нового матеріалу, активізація інтелектуальної діяльності студентів.
16. Вивчення роботи молодого викладача, надання йому допомоги.
17. Науковість викладання.
18. Виконання навчальних програм, викладення матеріалу відповідно до пояснювальних записок до них.
19. Розвиток логічного мислення у студентів.
20. Вивчення стану викладання та якості знань студентів.
21. Перевірка раціонального використання часу на занятті.
22. Вивчення системи роботи викладача з метою узагальнення досвіду.
23. Вивчення доступності викладу навчального матеріалу та ступеню його засвоєння на занятті.
24. Знайомство з методами та прийомами, що використовує викладач для активізації пізнавальної діяльності студентів.
25. Робота викладача щодо ліквідації недоліків у знаннях студентів.
26. Ефективність та раціональність форм перевірки домашніх завдань.
27. Методи та форми роботи по закріпленню навчального матеріалу.
28. Організація самостійної роботи на заняттях.
29. Виконання раніше даних рекомендацій.
30. Застосування викладачем методів викладання, що сприяють підвищенню зацікавленості дисципліною.
31. Міждисциплінарні зв'язки у процесі викладання основ науки, їх використання викладачем.
32. Система повторення вивченого раніше матеріалу.
33. Методика проведення окремих етапів заняття.
33. Знайомство з новим викладачем, його системою роботи.
34. Організація спільної роботи викладача та студента на занятті.
35. Рівень знань студентів, активізація навчання.
36. Вибір ефективних методів навчання.
37. Стан викладання дисципліни та рівень знань студентів.
38. Застосування викладачем активних форм і методів навчання.
39. Активізація розумової та пізнавальної діяльності студентів.

40. Засвоєння студентами теоретичних знань.
41. Надання методичної допомоги.
42. Ефективність застосування навчально-методичних матеріалів.
43. Впровадження сучасних педагогічних технологій, їх ефективність.

Можливі висновки аналізу відвіданих занять

1. Мета заняття досягнута.
2. Заняття проведене на належному науковому, методичному рівні.
3. Новий матеріал засвоєно студентами добре.
4. На занятті вдалось багато повторити, закріпити завдяки швидкому темпу, насиченості заняття.
5. Велику увагу викладач приділяє розвитку логічного мислення, усному мовленню студентів.
6. Викладач продумав такі форми роботи, які сприяли активізації пізнавальної діяльності студентів.
7. Заняття проведено відповідно до навчального плану.
8. Викладач володіє науковими знаннями.
9. Викладач застосовує різноманітні методичні прийоми.
10. Активність студентів нижча активності викладача.
11. Студенти не отримали належного навантаження.
12. Викладач виконує основне завдання - навчити правильно писати, правильно говорити, використовуючи багатство української мови.
13. Науковість, емоційність сприяли глибокому сприйняттю матеріалу.
14. Заняття навчає, співдружність викладача та студентів простежувалося протягом всього заняття.
15. Студенти вміють висловлювати власну точку зору, робити висновки під час вивчення нового матеріалу.
16. Великий додатковий матеріал розширює знання студентів, прищеплює любов та повагу до дисципліни.
17. Викладач використовує різноманітні методичні прийоми, методи, що сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів.
18. Слабке вміння студентів вести діалог, помилки у вимові говорять про те, що слід частіше проводити корекцію мовлення, готувати студентів до сприйняття тексту шляхом словникової роботи.
19. Уміло сформульовані викладачем питання допомагають студентам давати більш повні відповіді.
20. Психологічний клімат, сприятливий для розвитку розумових здібностей.
21. Вимогливість, впевненість викладача сприяють тому, що студенти розуміють викладача, добре засвоюють матеріал, активно працюють протягом заняття.
22. Правильно, що викладач досягає розуміння та засвоєння матеріалу кожним студентом на занятті, тому опитує майже всіх.
23. Студенти вчаться послідовному логічному мисленню.
24. Чергування усних та письмових видів робіт сприяє не втомленості, а збереженню активності розумової діяльності студентів.

25. Викладач використовує сучасні методи та форми навчання, розвиваючи уміння мислити, робити висновки, використовуючи навчальний програмний та додатковий матеріал.
26. Враховуються вікові та індивідуальні особливості студентів.
27. Викладач досягає засвоєння матеріалу на занятті, здійснює зв'язок із сучасністю.
28. Заняття навчає, цілеспрямоване, розвиває розмову та пізнавальну діяльність студентів.
29. Застосовуються різні методи, поєднуються усні та письмові види робіт.
30. Відчувається система в організації роботи з активізації розумової та пізнавальної діяльності студентів, щодо прищеплення навичок самостійної діяльності з розвитку логічного мислення.
31. У ході заняття студенти відповідали на питання, працювали з підручником, учились самостійно узагальнювати, робити висновки, записуючи їх у зошити.
32. Лекція супроводжувалась питаннями до студентів, що стимулювало їхню діяльність.
33. На занятті чудово об'єднались різні форми роботи: колективна, групова, індивідуальна, що дало можливість розкрити студентам власні здібності, заглибитись у матеріал, зрозуміти його.
34. Працювали на занятті всі, наочність конкретна, науково правильно розроблені завдання, доречно використовувались ТЗН.
35. Вдало обраний метод нестандартного заняття "ярмарок ідей", де студенти змогли показати не тільки знання з дисципліни, але і виявити ділові якості людей, яких вони представили.
36. Правильно і чітко поставлені перед студентами задачі.
37. Навчальний матеріал відповідає програмі.
38. Постановка проблемних питань, завдань, створення проблемних ситуацій дає можливість виявити творчі здібності студентів.
39. Протягом усього заняття простежується професійна спрямованість навчання.
40. Викладач уміло, коректно здійснює індивідуальний підхід до студентів.
41. Логічно правильно формулює думки, у певній логічній послідовності подає фактичний матеріал, аналізує його, встановлює об'єктивні зв'язки, формує творче мислення. Ставить проблему та розкриває способи її вирішення. Підводить підсумки висловленого.
42. Логічно правильно формулює питання, визначає їхню послідовність. Слідкує за відповідями студентів, вносить в них корективи. Підводить підсумки бесіди.
43. Викладач ставить перед студентами проблемні та пізнавальні завдання. Слідкує за роботою студентів, перевіряє рішення, коректує їхню роботу. Підводить підсумки роботи. Формує творчий підхід до роботи.
44. Форми роботи актуальні для навчання на цьому занятті й створюють умови для психологічного комфорту.
45. Зміст матеріалу, методи навчання сприяють професійній спеціалізації.
46. Робота студентів не прогнозується викладачем, відсутні цільові установки.

47. Види робіт на занятті одноманітні, непродуктивні.
48. Різноманітність форм роботи не зумовлено необхідністю навчального процесу.
49. Викладач інтуїтивно організовує реальний процес пізнання.
50. Робота з розвитку мовлення не ведеться, термінологія не активізується.
51. Не організовано завершене заняття: немає узагальнення, пояснення домашнього завдання, не оголошено оцінок.
52. Наприкінці заняття даються рекомендації загального характеру, оцінки оголошено без мотивації.
53. Узагальнення виставлення оцінок мотивовані і є логічним завершенням заняття.
54. Зворотній зв'язок від студентів різнобічний, проте не завжди продуктивний.
55. Дотримано взаємозв'язок репродуктивної і творчої активності й пізнавальної самостійності студентів на занятті.
56. Професійний тренінг виконаний відповідно до вимог під контролем викладача.

Зверніть увагу!

Навчальні цілі заняття в рівнях засвоєння

Одним із головних питань, від вирішення якого залежить методична організація заняття, вибір методів, засобів навчання та контролю є визначення навчальних цілей заняття.

Виділяють чотири рівні навчальних цілей:

I рівень – знання на рівні загальних уявлень. Студент відтворює знання, впізнає матеріал, який був поданий на лекції. На цьому рівні планується вивчення другорядних, мало важливих питань теми, з яких достатньо мати лише загальні уявлення.

II рівень – репродуктивні теоретичні знання. Студент розуміє, пам'ятає і може самостійно, логічно відтворити зміст теоретичного матеріалу, а також використати його для застосування в практиці.

III рівень – рівень професійних навичок та вмінь. *Навички* розуміються як професійні дії, що шляхом повторень, тренінгу (практичної роботи) стають автоматизованими. *Вміння* – це знання та навички в дії, здатність оперувати складною системою теоретичних знань і практичних навичок у вирішенні складних, нестандартних професійних задач.

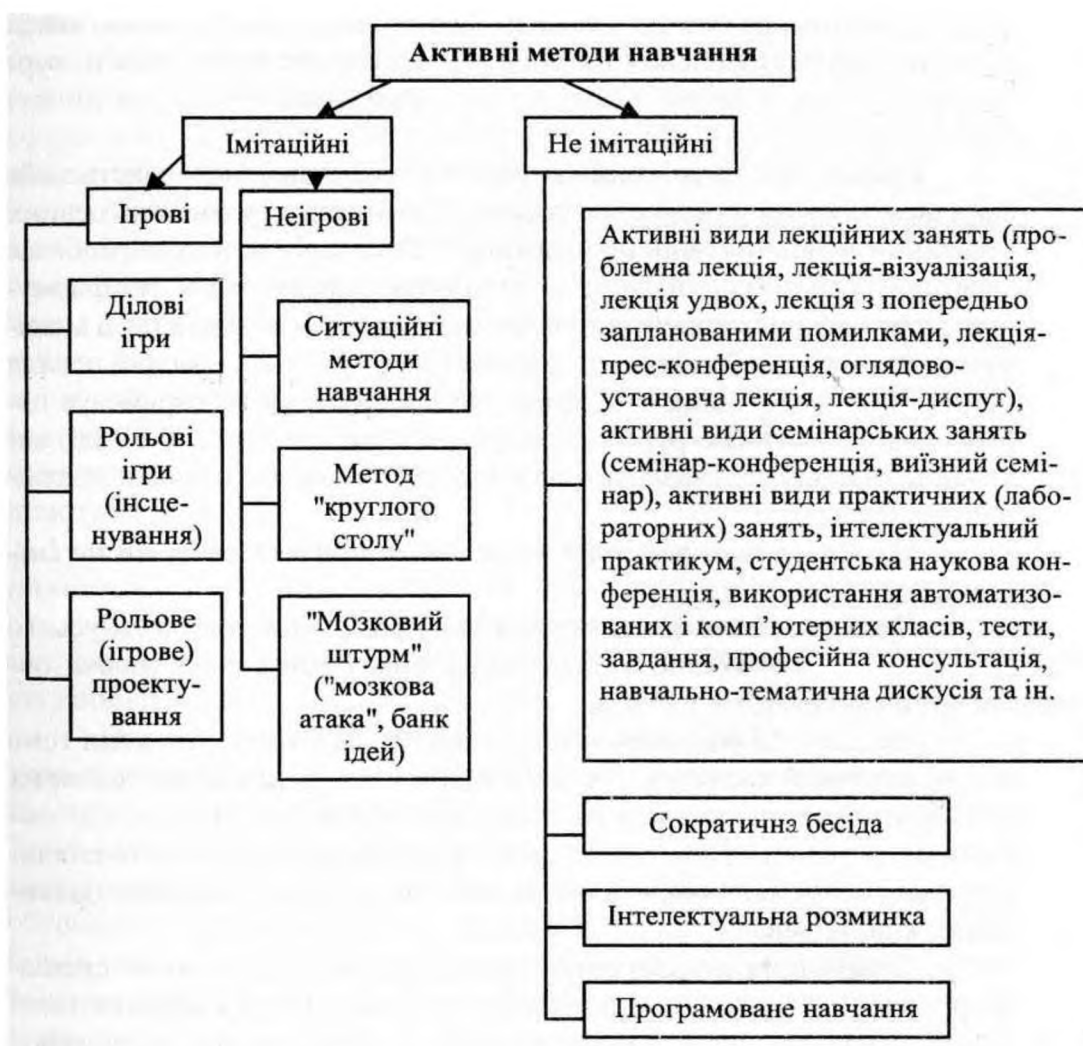
IV рівень – творчий. Цей рівень досягається тоді, коли створюються умови для самостійного знаходження студентом нових для нього знань або способів дії.

Диференційоване визначення цілей відповідає на питання про те, на якому рівні повинно бути засвоєно кожне питання конкретної теми.

Методи навчання та контролю

Сучасні педагогічні технології

- особистісно-орієнтоване навчання
- індивідуалізація навчання
- інтерактивні методи
- модульна технологія навчання
- модульно-рейтингова технологія навчання
- алгоритмізація навчання
- комп'ютерні технології (навчальні, контролюючі, тренувальні програми, тестові завдання, електронні довідники та посібники)
 - використання відео (навчальні фільми, відео сюжети у комплексі з первинними завданнями та вправами)
 - застосування мультимедійних середовищ
 - ігрові технології навчання
 - проблемно-пошукове навчання

Методи та форми активного навчання

Сократична бесіда або евристична бесіда – метод навчання, який полягає в тому, що тим, хто навчається, ставлять навідні запитання, відповідаючи на які, вони самі поступово переконуються в хибності раніше висловлених ними тверджень; цей метод спрямований на розвиток мислення тих, хто навчається.

Інтелектуальна розминка – метод опитування, при якому викладач звертається до студентів із запитаннями, на які вони повинні дати коротку, але конкретну і змістовну відповідь; цей метод допомагає актуалізувати знання студентів, сприяє повторенню у швидкому темпі великого за обсягом матеріалу.

Програмоване навчання – метод навчання з використанням програми управління процесом засвоєння знань, умінь і навичок, складеної так, що на кожному етапі навчального процесу чітко обумовлюється ті знання, уміння і навички, які потрібно засвоїти, контролюється процес засвоєння знань і формування умінь і навичок. Для реалізації програм управління використовується програмовані підручники і навчальні машини (ТЗ). Програмоване навчання має три основні особливості:

- 1) навчальний матеріал подається невеликими порціями і для переходу до нової порції матеріалу студент повинен правильно відповісти на контрольні запитання;
- 2) студент негайно дізнається про те, правильно чи неправильно він відповів на контрольні запитання;
- 3) студент може працювати активно з тією швидкістю, яка відповідає його індивідуальним особливостям, у той же час викладач може задавати потрібний ритм роботи.

Ділова гра – це метод навчання, який має мету перевірити використання одержаних знань у ході імітації реальної дійсності.

Навчальні ділова гра – це метод навчання, що ґрунтується на моделюванні діяльності майбутнього спеціаліста (майбутньої роботи).

Рольові ігри (інсценування) – метод навчання, при якому відбувається максимальне наближення навчального процесу до професійної діяльності. Викладач створює ситуацію, розробляє сценарій дії кожного учасника і включає його у процес розігрування ролей, у ході процесу здійснює окремі коригувальні впливи, підбиває поточні й остаточні підсумки.

Рольове (ігрове) проектування – метод навчання, при якому викладач повідомляє проблему чи задачу, а розділені на невеликі (часто конкуруючі) групи студенти розробляють рішення поставленої проблеми чи задачі; групи публічно захищають розроблені проекти. Проектування спонукає виявити інтелектуальні здібності, комунікативні якості, продемонструвати рівень володіння знаннями і вміннями, здатність до самоосвіти та самоорганізації.

Ситуаційні методи навчання:

- *аналіз конкретної ситуації* (відрізняється від традиційних методів тим,

- що набуття знань і формування практичних навичок і вмінь відбувається не шляхом вислуховування теоретичних трактувань, а за допомогою наведення реальних прикладів із майбутньої діяльності;

- рішення ситуаційних задач;
- ситуації – вправи;
- ситуації –проблеми тощо.

Метод круглого столу – дидактичний метод, який використовується для реалізації міждисциплінарної інтеграції з метою обговорення складних теоретичних проблем і обміну досвідом. Для аналізу формулюється тема, яка має неоднозначне тлумачення.

Мозковий штурм (мозкова атака, банк ідей) – метод колективного обговорення, пошук рішення, в якому враховуються шляхом вільного висловлювання думки всіх учасників.

Проблемне навчання:

- проблемний виклад знань викладачем;
- частково пошуковий метод (евристичний);
- пошуковий;
- дослідницький.

Суть проблемного навчання – пошукова діяльність студентів, яка починається з постановки запитань, розв'язання проблем, у проблемному викладі навчального матеріалу, у самостійній роботі студентів.

Обов'язковим методом навчання на практичних заняттях зі спеціальних дисциплін є:

Професійний (практичний) тренінг – основний метод формування навичок і вмінь: систематичне повторювання певних професійних дій за заданим алгоритмом з метою досягнення стадії автоматизованого виконання (займає 70–80% від загального часу практичного заняття).

Інформаційні технології навчання

Інформатизація навчального процесу передбачає застосування новітніх технологій на базі високоефективних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій з широкими можливостями.

Інформаційні технології навчання (ІТН) – це сукупність електронних засобів і способів їхнього функціонування, які використовуються для реалізації навчальної діяльності:

- застосування баз даних;
- застосування спеціальних програмних продуктів;
- застосування комп'ютерних систем тестування рівня засвоєння знань;
- застосування комп'ютерних тренажерів і «віртуальних робочих місць».

Інтерактивні технології навчання

Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації навчальної діяльності, яка має мету – створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної взаємодії усіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де студент і викладач є рівноправними суб'єктами навчання.

Види інтерактивних технологій навчання

Інтерактивні технології колективного навчання:

- робота в парах;
- ротаційні (змінювані трійки) трійки;
- карусель;
- робота в малих групах;
- технологія „два - три - чотири - всі разом”.

Технології колективно-групового навчання:

- обговорення проблем в загальному колі;
- мікрофон;
- мозковий штурм;
- навчаючи – учуся;
- аналіз ситуацій;
- вирішення проблем;
- дерево рішень

Технології ситуативного моделювання:

- імітаційні ігри;
- спрощене судове слухання;
- громадські слухання;
- розігрування ситуацій за ролями

Технології опрацювання дискусійних питань:

- займи позицію;
- зміни позицію;
- неперервана шкала думок;
- дискусія;
- дискусія в стилі телевізійного ток-шоу;
- дебати.